

Krav om revisjon av konsesjonsvilkårene for Finså utbyggingen

06.05.2011

Forord

Hovedkonsesjonen for Finså-utbyggingen ble gitt i 1961. Konsesjonen er tidsubegrenset ("evigvarende"), men vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år, dvs i 2011. Revisjonsadgangen gir muligheter for å sette nye vilkår. Vilråene kan videre gjennomgå en generell modernisering og uaktuelle vilkår slettes. Oppretting av miljøskader som er oppstått som følge av utbyggingen vil ha hovedfokus i en revisjonsprosess.

Konsesjonsvilkår omhandler forholdet mellom konsesjonær og almene interesser og krav om vilkårsrevisjon kan fremmes av organisasjoner, ikke-statlige myndigheter og andre som representerer almenne interesser. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ønsker at slike krav fremmes og koordineres gjennom kommunene.

Det har tidligere manglet et klart regelverk for gjennomføring av revisjonsprosesser. Det foreligger imidlertid nå forslag til nye retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vannkraftverk (NVE, august 2010). Retningslinjene er oversendt OED, men ikke endelig vedtatt. I foreliggende forslag til retningslinjer fremgår at NVE legger til grunn at de ulike aktørene i en revisjonssak forholder seg til retningslinjene slik de foreligger (august 2010) inntil endelig vedtak fattes.

I februar 2007 kunngjorde Sirdal kommune i lokalavisen Agder og de regionale avisene Stavanger Aftenblad og Fædrelandsvennen, samt på kommunens nettside, at en ville påbegynne prosessen med vilkårsrevisjon for Finså-utbyggingen. I kunngjøringsteksten ble innbyggere, grunneiere, brukere, interesseorganisasjoner, regulant og regionale fagmyndigheter invitert til å komme med innspill. I mars 2011 ble det avholdt møte med de berørte grender.

Plan- og miljøkonsulent Jørgen Tjørhom har hatt ansvar for kommunens oppfølging av saken. Karttjenester as har vært innleid som konsulenter for å gjennomgå innkomne innspill og utarbeide kravdokumentet. I Karttjenester as har Jøren-Ola Ousdal vært ansvarlig for prosjektet. Dokumentet er utarbeidet i samarbeid med Anna M. Gadomska, som også har laget oversiktskartet.

Det foreliggende dokumentet ("Kravdokumentet") er en beskrivelse av de vesentligste ulemper som Finså-utbyggingen har påført og påfører almenne interesser i området med tilhørende krav og forslag til avbøtende tiltak. I tillegg beskrives enkelte sentrale overordnede forhold som anses relevant for revisjonsspørsmålet. Dokumentets formål er å dokumentere og begrunne revisjonsbehovet og legge grunnlag for åpning av formell revisjonssak.

En legger til grunn at prosessen videre vil følge den saksgang som er beskrevet i de nye retningslinjene for revisjonssaker.

Tonstad, mai 2010

Thor Jørgen Tjørhom
Ordfører

Kjell Arvid Berland
Rådmann

Sammendrag

1. Innledning

Finså-utbyggingen

Vest-Agder Energiverk (VAE) fikk hovedkonsesjon for Finså-utbyggingen 5. mai 1961. Det foreligger i tillegg egne konsesjoner for regulering av Bjørnstadvatn, Kulivatn og overføring av Forlibekken. Anleggene eies i dag av Agder Energi Produksjon AS. Utbyggingen berører de tre vassdragene Finså, Lindåna og Hemså og har ett samlet nedbørfelt på ca 93km². Lindåna overføres til tilløpstunnelen til Finså kraftverk via tunnel fra det regulerte Lindvatnet. Øvre deler av Hemså overføres til Furevatn via overføringstunnel til det mellomliggende Mjåvatn. Det er fem reguleringsmagasiner; Bjørnstadvatn, Nespervatn, Furevatn, Kulivatn og Lindvatn og tre kraftstasjoner: Finså, Osen og Kuli. Av disse er Finså den klart største. Samlet installasjon og gjennomsnittsproduksjon i de tre kraftstasjonene er hhv 32,2 MV og 197 GWh. Med unntak av en mindre del i vestre ende av Furevatn som ligger i Bjerkreim kommune, er alle magasiner og kraftstasjoner beliggende innenfor Sirdal kommune.

2. Begrunnelser for revisjonsbehov. Overordnede forhold og argumenter

I de 50-årene som har gått siden konsesjonen ble gitt har det tilkommet betydelig ny kunnskap og det har skjedd viktige samfunnsmessige endringer.

Økede ulemper ved endret kjøring av magasinene pga nye rammevilkår i energisektoren

Den opprinnelige konsesjonen ble gitt i en tid da forhold som forsyningssikkerhet, industribygging og samfunnsansvar generelt var de grunnleggende forutsetninger og hensyn. Utviklingen av nye rammevilkår for energisektoren har endret forutsetningene for driften av anleggene vesentlig og representerer alene ett klart grunnlag for behovet for gjennomgang og revisjon av vilkårene for konsesjonen.

Øket fokus og vektlegging av miljøhensyn generelt

Miljøhensyn har i dag en helt annen fokus og tillegges generelt vesentlig større vekt enn på det tidspunkt konsesjonen til Finså-utbyggingen ble gitt. Viktige miljøhensyn og –ansvar er nedfelt i internasjonale avtaler som Norge er forpliktet i forhold til. Det foreligger i Norge også klare nasjonale mål for forvaltningen av naturmiljøet og dette er behandlet i flere stortingsmeldinger de senere år. 19. juni 2009 trådte den nye naturmangfoldloven i kraft. Denne representerer en betydelig styrking av "rettstillingen" til natur- og miljøhensyn i forvaltningen og representerer i seg selv ett grunnlag for vilkårsrevisjon.

3. Begrunnelse for revisjonsbehov. Konkrete problembeskrivelser og krav.

Etter at det ble kunngjort at en ville påbegynne arbeidet med revisjon av konsesjonsvilkårene for Finså-utbyggingen er det kommet inn flere konkrete innspill med påpekning av problemstillinger og forslag til tiltak. Det er kun problemstillinger relatert til almenne interesser som kan tas opp. For flere av tiltaksforslagene er det også slik at disse kan tas opp i medhold av de eksisterende vilkårene. Flere problemstillinger / tiltak krever fremskaffelse av ytterligere kunnskap og for noen av tiltakene må en derfor komme tilbake til ytterligere konkretisering av kravene når forholdene er nærmere undersøkt / vurdert. Nedenfor følger en opplisting av generelle problemstillinger som er påpekt.

Generelt

- **Ulemper knyttet til stor reguleringshøyde:** kraftselskapet må pålegges å gi en nærmere beskrivelse av planlagt kjøremønster, vilkårene for manøvrering må gjennomgås for det enkelte magasin og det må fastsettes nye vilkår for å avbøte de påviste ulemper.

- **Kulturminner i reguleringssonen blir vasket ut og ødelagt:** arkeologiske registreringer må gjennomføres

- **Begroingsproblemer på elvestrekninger med redusert vannføring:** det må stilles klarere krav til opprenskning og systematisk oppfølging av opprenskningsbehov, kontrollfunksjonen fra myndighetenes side må forbedres og vilkårene for dette tilrettelegges, minstevannføring på aktuelle strekninger etter nærmere vurdering

- **Fiskeutsettinger / fiskekultivering:** det må stilles klarere krav til oppfølging av fiskeutsettinger og andre kultiveringstiltak for fisk

Det er videre listet opp problembeskrivelser og krav / tiltaksforslag (ca. 25) med utgangspunkt i følgende geografiske inndeling:

Bjørnstadvatn, Nespervatn, Furevatn, Kulivatn, Lindvatn, Finså (Osen-Tonstad), Sagåi (Nespervatn-Finså), Furåi (Furevatn-Nespervatn), Kulihølen (Kulivatn-Furevatn), Hemså, Mjåvatn / Mjådalen. Problembeskrivelsene omhandler bla reguleringshøyder / manøvrering av magasiner, problemer med frostrøyk, oppryddingsbehov, utbedring av vei / snuplass, mulighet for tilgang til magasinene med båt, vandrings- og gytemuligheter for fisk, erosjonsproblemer, terskler, minstevannføring i Finså, Hemså og Lindåna, rydding av vegetasjon i elveleier, ny bro i Mjådalen og div sikringstiltak.

4. Andre problemstillinger og krav

Generell modernisering av vilkårene

Det kreves at nye vilkår gis bestemmelser om at konsesjonen skal kunne tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Det legges til grunn / kreves at vilkårene moderniseres mht tema naturforvaltning og at vilkårene for øvrig moderniseres i den utstrekning dette er hensiktsmessig.

Vilkår i eksisterende konsesjon som er viktige å videreføre

Det kreves at relevante bestemmelser i eksisterende vilkår som ikke uten videre ivaretas gjennom en generell modernisering, eller som vil kunne få en svakere status gjennom dette, videreføres i den form de lyder.

Miljøfond

Det kreves at det etableres et miljøfond som skal bidra til finansiering av ulike miljørettede / avbøtende tiltak knyttet til negative konsekvenser av kraftutbyggingen. Fondet må være av en viss størrelse og en vil komme tilbake med nærmere spesifisering av dette kravet.

Øket verdi av utbyggingen. Grunnlag for kost-nytte vurderingen

Den økonomiske situasjonen for regulanten er i dag vesentlig annerledes og bedre enn da konsesjonen ble gitt. Usikkerheten knyttet til en forestående anleggsfase foreligger ikke når konsesjonen skal revideres. **Det kreves generelt at avveiningen mellom nytte og kostnader for avbøtende tiltak ved revisjon av vilkårene gjøres med utgangspunkt i dagens situasjon med liten risiko for kraftselskapet og med en vesentlig økning i anleggsverdi / lønnsomhet i forhold til tidspunktet for tildeling av konsesjonen.**

Eventuell effekt av klimaendringer

Det kreves at effekter av eventuelle klimaendringer mht produksjon og produksjonsmønster utredes og klargjøres i tilknytning til revisjonen og at en vesentlig del av en eventuell økning i nedbørmengde / avrenning benyttes til å avbøte negative effekter av utbyggingen.

Konsesjonsavgifter og næringsfond

Siden konsesjonen ble gitt har verdien av naturressursen vannkraft øket i forhold til verdien av de øvrige innsatsfaktorene (kapital / arbeidskraft) i produksjonen av elektrisk energi. Kommunene / lokalsamfunnene bør da også nyte godt av dette. **Det kreves at også konsesjonsavgifter og næringsfond gjøres til gjenstand for revisjon på lik linje med det som skjer ved fornyelse av tidsbegrensede konsesjoner.**

5. Påpekninger

Det pekes på at det kan være behov for å styrke kontrollfunksjonen mht regulanternes oppfølging av tiltak og pålegg. Det er også et generelt behov for en mer systematisk oppfølging hos forvaltningen selv av konsesjonsvilkår knyttet til kraftutbygging. Det henstilles til at forholdet mellom revisjonsprosessen og gjennomføring av den nye vannforskriften avklares så tidlig som mulig i prosessen. Det informeres om at kommunen legger til grunn at det underveis i revisjonsprosessen etableres et samarbeid med regulanten for å finne løsninger på problemstillinger som kan løses gjennom forhandlinger / enighet.

6. Innspill til elementer i kraftselskapets revisjonsdokument

Revisjonsdokumentet som skal danne grunnlag for den videre høring og behandling av saken utarbeides etter gjeldende system av regulanten selv. Det er gitt innspill til en del sentrale elementer som ønskes ivare tatt / belyst i dette dokumentet.

7. Konsesjonsbehandling av endret manøvrering i de store magasinene ?

I tilknytning til de endringer som har skjedd i manøvreringen av magasinene stilles det spørsmål ved om disse endringene er av en slik karakter at de egentlig skulle vært gjenstand for egen konsesjonsbehandling.

Dokumentet inneholder ellers kopi av hovedkonsesjonen av 5. mai 1961, konsesjonen for reguleringen av Kulivatn av 12.06.1964, samt oversikt over innkomne innspill til revisjonsprosessen.

Innhold

FORORD	2
SAMMENDRAG.....	3
INNHold	5
1. INNLEDNING.....	6
1.1 FINSÅ UTBYGGINGEN.....	6
1.2 HJEMMELSGRUNNLAG FOR REVISJON	8
1.3 KORT OM DOKUMENTET OG KRAVENE.....	8
2. BEGRUNNELSER FOR REVISJONSBEHOV. OVERORDNEDE FORHOLD OG ARGUMENTER.	9
2.1 ØKEDE ULEMPER VED KNYTTET TIL MANØVRERING AV MAGASINENE PGA NYE RAMMEVILKÅR I ENERGISEKTOREN	9
2.2 ØKET FOKUS OG VEKTLGEGGING AV MILJØHENSYN GENERELT	9
3. BEGRUNNELSE FOR REVISJONSBEHOV. KONKRETE PROBLEMBESKRIVELSER OG KRAV... 10	
3.1 GENERELT	11
3.2 BJØRNESTADVATNET.....	12
3.3 NESPERVATN.....	13
3.4 FUREVATN.....	14
3.5 KULIVATN	14
3.6 LINDVATN	15
3.7 FINSÅ (OSEN – TONSTAD)	16
3.8 SAGÅNA, FURÅNA OG KULIHØLEN	17
3.9 HEMSÅ	17
3.10 MJÅVATN / MJÅDALEN.....	17
4. ANDRE PROBLEMSTILLINGER OG KRAV	18
4.1 GENERELL MODERNISERING AV VILKÅRENE.....	19
4.2 VILKÅR I EKSISTERENDE KONSESJON SOM ER VIKTIGE Å VIDEREFØRE.....	19
4.3 KRAV OM MILJØFOND	19
4.4 ØKET VERDI AV UTBYGGINGEN. GRUNNLAG FOR KOST-NYTT VURDERING.	19
4.5 EVENTUELL EFFEKT AV KLIMAENDRINGER.....	20
4.6 KONSESJONSAVGIFTER OG NÆRINGSFOND	20
5. PÅPEKNINGER	20
5.1 BEHOV FOR STYRKET KONTROLLFUNKSJON OVERFOR REGULANTEN I FORVALTNINGEN ?.....	20
5.2 BEHOV FOR STYRKET OPPFØLGING HOS FORVALTNINGEN AV EKSISTERENDE OG NYE VILKÅR	21
5.3 VANNDirektivet	21
5.4 SAMARBEID / FORHANDLINGER MED REGULANTEN	21
6. INNSPILL TIL ELEMENTER I KRAFTSELSKAPETS REVISJONSDOKUMENT	21
7. KONSESJONSBEHANDLING AV ENDRET MANØVRERING I REGULERINGSMAGASINENE ? ...	22
VEDLEGG.....	22
1. Hovedkonsesjonen for Finså-utbyggingen av 05.05.1961	22
2. Konsesjon for regulering av Kulivatn av 12.06.1964	22
3. Oversikt innspill	22

1. Innledning

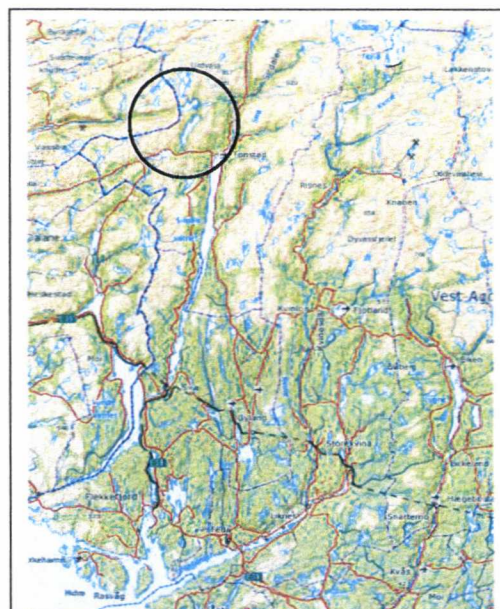
1.1 Finså utbyggingen

Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) fikk konsesjon for Finså-utbyggingen 5. mai 1961. 12. juni 1964 ble dette supplert med tillatelse til også å regulere Kulivatnet. Kopi av begge konsesjonsdokumentene er vedlagt (v. 1 og 2).

I følge oversikt fra NVE foreligger det også en egen konsesjon for regulering av Bjørnestadvatn av 16.09.1946 og en konsesjon for overføring av Forlibekken av 24.11.1961.

Utbyggingen er lokalisert vest og nord-vest for Tonstad i Sirdal kommune, Vest Agder (fig 1.1).

I juni 2000 fusjonerte VAE med Aust-Agder Energi (AAE) og Kristiansand Energiverk (KEV) og dannet Agder Energi. Anleggene eies i dag av Agder Energi Produksjon AS.

Figur 1.1 Lokalisering av Finså-utbyggingen vest og nord-vest for Tonstad, Vest-Agder

Utbyggingen berører de tre vassdragene Finså, Lindåna og Hemså. Lindåna overføres til tilløpstunnelen til Finså kraftverk via tunnel fra det regulerede Lindvatnet. I Finsåvassdraget er det fire reguleringsmagasiner; Bjørnestadvatn, Nespervatn, Furevatn og Kulivatn. Øvre deler av Hemså overføres til Furevatn via overføringstunnel til det mellomliggende Mjåvatn. Avløpet fra nedbørfeltet til Sagåi overføres fra Nespervatn til Bjørnestadvatn. Mjåvatn og strekningen nedstrøms til innløpet i Furevatn har fått øket vanngjennomstrømning pga overføringen. Lindåna nedstrøms Lindvatnet, Finså nedstrøms Bjørnestadvatnet / Osen, Sagåna nedstrøms Nespervatn, Furåna mellom Furevatn og Nespervatn, strekningen mellom Kulivatn og Furevatn (inkl Kulihølen), samt Hemså nedstrøms overføringspunktet nord for Øvre Løyntjønn har fått redusert vannføring som følge av utbyggingen. I tillegg til Finså kraftstasjon består utbyggingen av kraftstasjonene Osen og Kuli. Figur 1.2 på neste side viser oversikt over utbyggingen.

Finså-utbyggingen har et nedbørfelt på ca 93km², hvorav 8,03km² fra overføringen av Hemså og 12,1 km² fra overføringen av Lindåna. Samlet installasjon og gjennomsnittsproduksjon i de tre kraftstasjonene er hhv 32,2 MW og 197 GWh (kilde: AEP's nettsider, www.aep.no). Nøkkeldata for de tre kraftstasjonene er oppsummert i tabell 1.1 nedenfor. Med unntak av en mindre del i vestre ende av Furevatn som ligger i Bjerkreim kommune, er alle magasiner og kraftstasjoner beliggende innenfor Sirdal kommune.

Tabell 1.1 Nøkkeldata for de tre kraftstasjonene i Finså-utbyggingen

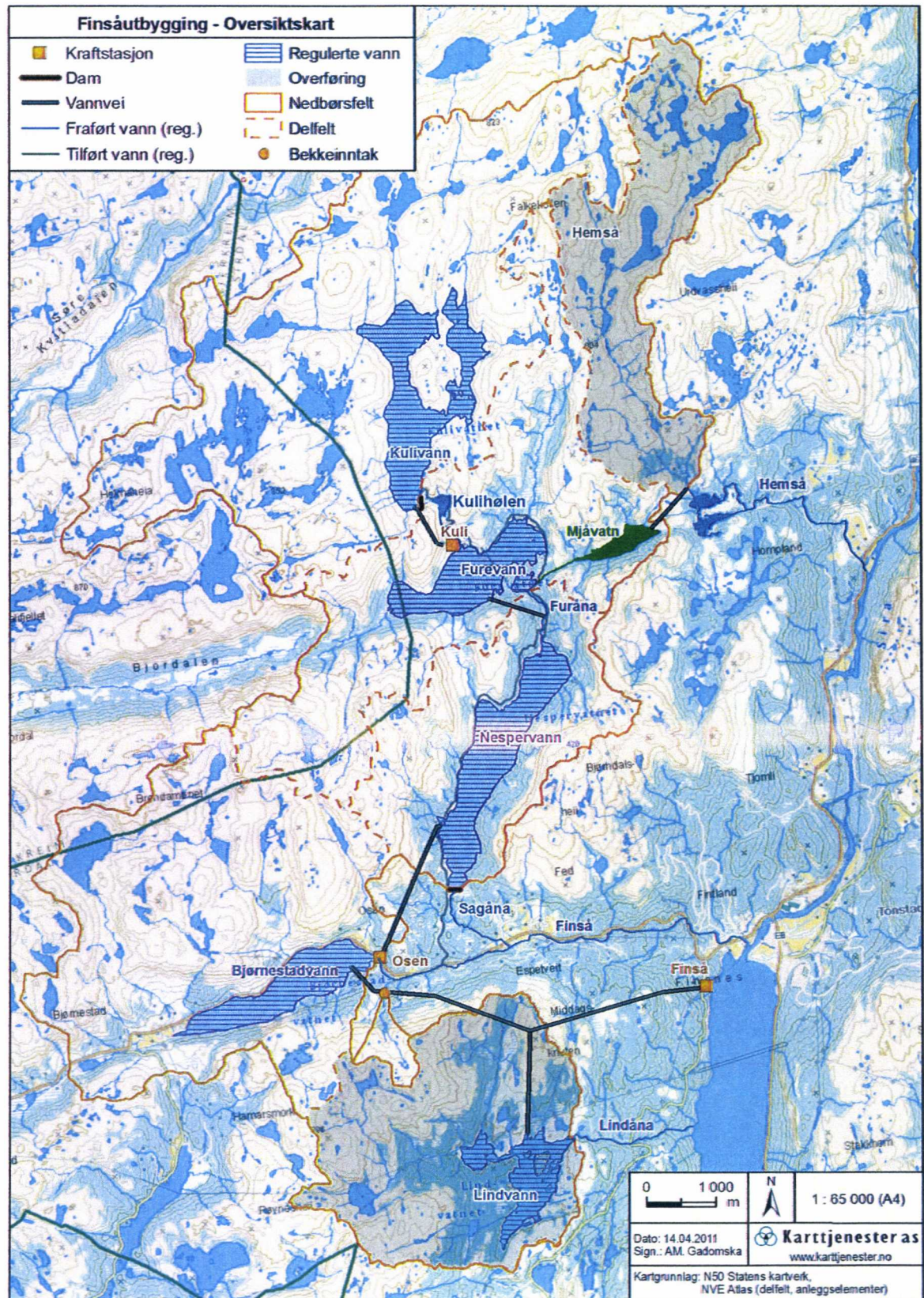
Navn	I drift	Inntak	Fallhøyde	Antall aggregater	Maksimal ytelse	Gjennomsnittlig årsproduksjon
Finså	1963	Bjørnestadvann og Lindvann	303,5 m	1	22,2 MW	154 GWh
Osen	1964	Nespervann	67 m	1	4 MW	18 GWh
Kuli	1966	Kulivann	173,5 m	1	6 MW	25 GWh

(*) data hentet fra Agder Energis nettside

Tabell 1.2 Nøkkeldata for de 5 reguleringsmagasinene i Finså utbyggingen

Navn	LRV [m.o.h]	HRV [m.o.h]	Reguleringshøyde, m	Areal ved HRV [km ²]	Magasin volum [million m ³]
Bjørnestadvatn	337,50	352,50	15	1,34	15
Nespervatn	390,75	419,75	29	1,97	42
Furevatn	423	438	15	1,41	18
Kulivatn	577	612	35	2,16	40
Lindvatn	357	377	20	0,84	7

(*) data hentet fra NVE Atlas og konsesjonsdokumenter

Figur 1.2 Detaljoversikt over Finså-utbyggingen med nedbørsfelt, kraftstasjoner, magasiner, vannveier mm.

1.2 Hjemmelsgrunnlag for revisjon

Hjemmelsgrunnlaget for revisjon / endringer av konsesjonen for Finså-utbyggingen finnes bl.a i selve konsesjonen:

1. Pkt 1: "Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år."
2. Pkt 18: "Vannslippingen skal foregå overenstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig."
 - a. Dette punktet gir med andre ord en mulighet til å foreta endringer i manøvreringsreglementet også uavhengig av ordinær revisjon

Det underliggende hjemmelsgrunnlaget for adgangen til revisjon av vilkår i vassdragskonsesjoner finnes i lovverket (vdrregll., vrl.). Endringer kan i noen tilfeller også skje på annet hjemmelsgrunnlag.

Det legges til grunn at revisjon av de ulike konsesjoner som gjelder for utbyggingen samordnes.

Nærmere om HRV / LRV

NVE oppgir at endringer av HRV og LRV er spørsmål som ikke omfattes av revisjonsadgangen, begrunnet med at disse er en del av selve konsesjonen og som følge av dette ikke kan endres. Det er samtidig ulike oppfatninger av om dette er "riktig juss". Det legges derfor til grunn at dette spørsmålet p.t fremstår som rettslig uavklart.

1.3 Kort om dokumentet og kravene

Om dokumentet

Dokumentets hovedformål er å gi konkrete beskrivelser av problemstillinger / ulemper knyttet til Finså-utbyggingen slik de oppleves i dag med tilhørende krav og forslag til avbøtende tiltak. Dette dekkes av kapitlene 3 og 4.

Før den detaljerte presentasjonen i disse kapitlene beskrives i kapittel 2 noen sentrale og mer overordnede forhold med relevans for revisjonsspørsmålet. Disse er selvstendige begrunnelser for selve revisjonskravet, men også påpekninger av den vekt som de aktuelle tema må tillegges i lys av samfunnsutviklingen, ny kunnskap og nasjonale og internasjonale forpliktelser.

Øvrige problemstillinger og krav presenteres i kapittel 4.

Om kravene

For en del av problemstillingene kan det allerede nå stilles presise krav til avbøtende tiltak. For andre er det slik at mer presise krav først kan stilles når ytterligere kunnskap er fremskaffet og tiltaksmuligheter nærmere belyst. Dette vil bl.a. gjelde de sentrale spørsmålene knyttet til minstevannsføring og manøvreringsreglementer.

Det er i dette dokumentet ikke benyttet bilder eller annet som dokumentasjon på de aktuelle problemstillinger. Fremstillingen er i det vesentlige basert på de skriftlige innspill som er innkommet. Det vil imidlertid i prosessen videre fremover være aktuelt å fremskaffe supplerende dokumentasjon i tilknytning til utvalgte problemstillinger.

Det er også slik at en i denne fasen har valgt å ikke prioritere tiltakskravene. Dette vil en komme nærmere tilbake til underveis i prosessen.

2. Begrunnelser for revisjonsbehov. Overordnede forhold og argumenter.

I de snart 50-årene som har gått siden grunnlaget for konsesjonen fra 1961 ble lagt har det tilkommet betydelig ny kunnskap og det har skjedd viktige samfunnsmessige forandringer. Viktige rammevilkår i energisektoren er endret og det er øket fokus på miljøhensyn generelt. Det er etablert nasjonale målsetninger og internasjonale forpliktelser i forhold til ivaretagelse av det biologiske mangfold generelt. Disse forholdene tilsier på generelt grunnlag at det er behov for å gjennomgå vilkårene i konsesjonen for Finså-utbyggingen. Dette for å avklare om det er behov for å foreta endringer i disse i lys av ny kunnskap, endrede rammevilkår og forutsetninger for øvrig. I de påfølgende kapitler utdypes og begrunnes dette nærmere.

2.1 Økede ulemper ved knyttet til manøvrering av magasinene pga nye rammevilkår i energisektoren

Energiloven, som trådte i kraft 1. januar 1991, representerer et tidsskille for energisektoren i Norge. Forvaltningsoppgavene og kraftoverføringen ble skilt ut og underlagt monopolkontroll, mens produksjon og omsetning ble markedsorientert og konkurranseutsatt.

Konsekvensene av deregulering og andre utviklingstrekk i energimarkedet har medført at kraftanleggene i dag opereres annerledes enn før og at bedriftsøkonomisk lønnsomhet i større grad enn før er styrende for dette. Dette utviklingstrekket må forventes å forsterkes ytterligere i årene som kommer.

Generelt har den beskrevne utviklingen resultert i at vannstanden i reguleringsmagasinene varierer mer og er mindre forutsigbart enn før. Et annet viktig trekk er at magasinene tappes lengre ned enn det som var vanlig tidligere. De beskrevne forhold representerer forsterkede og dels nye ulemper for miljø og brukerinteresser. Her nevnes generelt økede negative landskapsmessige / visuelle effekter, økede erosjonsproblemer, økede problemer for fisk og fiske, økede ferdselsproblemer både sommer og vinter med mer.

Konsekvensene av nye rammevilkår representerer et grunnlag for revisjonsbehovet
Den opprinnelige konsesjonen til Finså-utbyggingen ble gitt i en tid da forhold som forsyningssikkerhet, industribygging og samfunnsansvar generelt var de grunnleggende forutsetninger og hensyn. Utviklingen av nye rammevilkår for energisektoren har endret forutsetningene for driften av anleggene vesentlig og representerer alene et klart grunnlag for behovet for gjennomgang og revisjon av vilkårene for konsesjonen.

2.2 Øket fokus og vektlegging av miljøhensyn generelt

Miljøhensyn har i dag en helt annen fokus og tillegges generelt vesentlig større vekt enn på det tidspunktet konsesjonen til Finså-utbyggingen ble gitt. Viktige miljøhensyn og miljøansvar er i dag nedfelt i internasjonale avtaler og konvensjoner som Norge har sluttet seg til og dermed er forpliktet i forhold til. Blant de mest sentrale er FN-konvensjonen om biologisk mangfold (biomangfoldkonvensjonen) fra 1992 og konvensjonen om ville europeiske planter og dyr og deres leveområder fra 1979 (Bernkonvensjonen). Av særlig betydning for ivaretagelsen av miljøverdier knyttet til vannforekomstene er Norges tilslutning til EU's rammedirektiv for vann. Implementering av dette skjer gjennom forskrift av 15. desember 2006 om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften).

Det foreligger i Norge klare mål for forvaltningen av naturmiljøet og den nasjonale miljøpolitikken er behandlet i flere stortingsmeldinger de senere år. Spesielt nevnes St. meld. nr. 58 (1996-97)_Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling_Dugnad for framtida og St. meld. nr 42 (2000-2001)_Biologisk mangfold_Sektoransvar og samordning. I tillegg fokuseres miljøpolitikken og utviklingen innenfor de ulike miljøområder jevnlig i stortingsmeldinger om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (eks St. meld. nr 24 (2000-2001), St. meld. nr 21 (2004-2005), St. meld. nr 26 (2006-2007)).

St. meld. nr. 42 (2000-2001) henleder spesielt oppmerksomheten på de ulike sektors ansvar for å følge opp den nasjonale miljøpolitikken innenfor sine områder.

19. juni 2009 trådte den nye naturmangfoldloven i kraft (Lov om forvaltning av naturens mangfold). Loven bygger på våre internasjonale forpliktelser og nasjonale målsetninger og representerer en betydelig styrking av "rettsstillingen" til natur- og miljøhensyn i forvaltningen. Dette vil måtte få betydning også ved revisjon av vannkraftkonsesjoner.

I lovens formålsparagraf (§1) står det at "Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskelig virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur".

Av betydning for revisjonsprosessen er også lovens § 8 (kunnskapsgrunnlaget) som sier at "Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlag skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet." Det vil være helt sentralt for resultatet at revisjonsprosessen bygger på disse prinsipper.

Også andre viktige prinsipper av betydning for revisjonsprosessen og resultatet av denne er nedfelt i den nye loven. Vi nevner her særlig §9 (føre-var-prinsippet): "Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger det kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningsvedtak". I § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning) fastslås at "En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for".

<u>Oppsummert tilsier den generelle utviklingen de siste 40-50 år, med øket fokus og vektlegging av miljøhensyn generelt, i seg selv at vilkårene gjennomgås og oppdateres i forhold til våre internasjonale forpliktelser, nasjonale målsetninger og moderne miljøkrav.</u>
--

3. Begrunnelse for revisjonsbehov. Konkrete problembeskrivelser og krav.

I dette kapittelet gis en beskrivelse av de vesentligste ulemper som Finså-utbyggingen har påført og påfører almene interesser i området med tilhørende krav og forslag til avbøtende tiltak. Hovedgrunnlaget for beskrivelsen er innkomne skriftlige innspill fra organisasjoner, grendelag, privatpersoner og offentlige etater. En detaljert oversikt over disse innspillene er gjengitt i vedlegg 3.

Foruten grunnlaget i innkomne innspill er det gjort vurderinger av konsulent og plan- og miljøvernleder.

Det ble ved kunngjøring av oppstart av arbeidet med revisjon av konsesjonsvilkårene understreket at det som kunne tas opp var ulemper og avbøtende tiltak knyttet til almene interesser. Blant innspillene som er kommet er det imidlertid også tatt opp noen problemstillinger som primært må karakteriseres som privatrettslige. Det kan imidlertid være vanskelig å trekke en klar grense mellom de rene privatrettslige problemstillinger, som vil ligge utenfor revisjonsprosessen, og problemstillinger som i tillegg også berører almenne interesser. Det er også et spørsmål om hvem som skal / bør foreta denne vurderingen.

Det er også slik at det blant innspillene tas opp flere problemstillinger som ligger innenfor det som kan tas opp i medhold av eksisterende konsesjonsvilkår. Også her kan det imidlertid være tvil.

Kommunens rolle, i hht NVE's forslag til retningslinjer for revisjonssaker, er å koordinere og fremme de aktuelle krav på vegne av de almene interesser. Fremstillingen i dette kapittelet er basert på at en ikke har sett det som kommunenes oppgave å foreta en streng sortering mellom privatrettslige og almene problemstillinger. Tilsvarende gjelder også for skillet mellom det som kan tas opp i medhold av eksisterende vilkår og det som eventuelt vil kreve nye / endrede vilkår.

Utgangspunktet for beskrivelsen er likevel at hovedfokus er lagt på problemstillinger som begrunner gjennomgang og revisjon av eksisterende vilkår.

I den mer detaljerte beskrivelsen i vedlegg 2 er de innkomne innspill tatt med i sin helhet. Dette vedlegget inngår også som del av kravgrunnlaget i den utstrekning det inneholder relevante beskrivelser og krav som ikke dekkes av det som tas opp i dette kapittelet.

Det er i beskrivelsen nedenfor gitt referanser til innspill referert i vedlegg 2. Hvert av de konkrete innspillene i presentasjonen i vedlegg 2 er relatert til en geografisk del av utbyggingen / utbyggingsområdet for å bidra til å lette oversikt. Følgende gruppering er benyttet:

- Generelt
- Bjørnestadvatn
- Nespervatn
- Furevatn
- Kulivatn
- Lindvatn
- Finså (Osen – Tonstad)
- Sagåi (Nespervatn – Finså)
- Furåi (Furevatn – Nespervatn)
- Kulihølen (Kulivatn – Furevatn)
- Hemså
- Mjåvatn / Mjådalen

3.1 Generelt

3.1.1 Ulemper knyttet til stor reguleringshøyde (ref 6a, 9a m-fl.)

Problembeskrivelse

Magasinene i Finså-utbyggingen har generelt stor reguleringshøyde. I tillegg er dybdeforholdene i flere av magasinene slik at reguleringssonen har store arealer. Disse forholdene påvirker områdene estetisk, det er vanskelig å komme utpå med båt og den store variasjonen i vannstand har forårsaket store skader som utrasing av veifundament og utrasing av bekkeløp. Reiselivsinteresser i de aktuelle områdene rammes negativt. Ulempene er spesielt påpekt for magasinene Bjørnestadvatn, Nespervatn og Furevatn.

Det er også en oppfatning lokalt om at magasinene kjøres annerledes i dag enn tidligere. Variasjonen i vannstand er større og magasinene kjøres lengre ned enn før. Det vises ellers til beskrivelse i kap 2.1 og senere beskrivelser for de enkelte magasiner.

Krav / Tiltaksforslag

- Kraftselskapet må pålegges å gi en beskrivelse av planlagt kjøremønster for magasinene i tråd med krav som stilles til søkere av nye konsesjoner
- Det må foretas gjennomgang av vilkår for manøvrering for det enkelte magasin og settes nye vilkår som kan bidra til å avbøte for ulempene
- Reguleringshøydene ønskes generelt redusert og det kreves at nedtappingen så langt som mulig skjer i vinterhalvåret.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

- Det må fremlegges oversikter over kjøremønster for magasinene (max, min, variasjon gjennom året, tappehastigheter med mer) for periodene 1970-1979, 1980-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004 og 2005-2010 og gis en beskrivelse av hovedtrekkene i endringer som har skjedd
- Det må foretas en nærmere vurdering av uforutsatte ulemper for almenne interesser i forhold til opprinnelig kjøremønster og nye ulemper for almenne interesser i forhold til nye kjøremønstre
- Det må utarbeides oversikt over %vanndekket areal ved ulike reguleringshøyder (maks 3 m's intervaller)
- Det må foretas en nærmere vurdering av hva som er "kritiske nivåer" i forhold til ulike hensyn i det enkelte magasin som grunnlag for vurdering av nye vilkår mht manøvrering

3.1.2 Kulturminner i reguleringssonen blir utvasket og ødelagt (ref 4a)

Problembeskrivelse

Forholdene til vernebestemmelsene i kulturminneloven ble ikke avklart da konsesjonene opprinnelig ble gitt. Det er spesielt steinalderboplasser og jernutvinningsanlegg som opprinnelig lå i strandsonen som blir utvasket og ødelagt i regulerte vann med hyppige endringer i vannstanden. Det er øket nasjonal fokus på problemstillingen.

Krav / Tiltaksforslag

Det kreves at det blir gjennomført arkeologiske registreringer av områder som berøres av vilkårsrevisjonen (kulml §§ 9 og 10).

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Som grunnlag for kulturvernmyndighetenes nærmere vurdering av behov for slike registreringer trengs en beskrivelse av inngrep og kart over områdene.

3.1.3 Begroingsproblemer på elvestrekninger med redusert vannføring (Ref 1d, 3j, 8a, 8b, 8c)

Problembeskrivelse

På elvestrekninger med redusert vannføring skjer det tilgroing med busker og høyere vegetasjon. Dette er i noen tilfeller skjemmende, det øker risiko for skader ved flom og kan i noen tilfeller være en ulempe for utøvelse av friluftsliv og fiske.

Krav / Tiltaksforslag

- **Det må stilles klarere krav til opprenskning og systematisk oppfølging av opprenskningsbehov**
- **Kontrollfunksjonen fra myndighetenes side må forbedres og vilkårene tilrettelegges for dette**
- **Minstevannføring på aktuelle strekninger etter nærmere vurdering for å redusere problemet**

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.1.4 Fiskeutsetninger / fiskekultivering (Ref 1e, 3k, 5a, 6f)

Problembeskrivelse

Det gis i flere innspill uttrykk for at utsetninger av fisk må følges bedre opp og at ulike kultiveringstiltak bør gjennomføres. Problemstilling / tiltaksforslag beskrives nærmere under tilhørende områdepunkt.

Krav / Tiltaksforslag

- **Det må stilles klarere krav til oppfølging av fiskeutsetninger og andre kultiveringstiltak for fisk**

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.2 Bjørnestadvatnet

3.2.1 Reguleringshøyde og manøvrering i Bjørnestadvatnet (6a, 9a m.fl)

Problembeskrivelse

Bjørnestadvatnet er regulert gjennom tillatelse til 15m senkning. Den store reguleringshøyden oppfattes som en betydelig ulempe. Vannet brukes aktivt til fiske, transport, vedlikehold av eiendom og annet. Den største senkningen skjer oftest sommerstid når ulempene ved senkningen er størst. Området påvirkes negativt estetisk og det skaper store problemer å komme utpå med båt. En konsekvens av dette er at garnfiske står stille i senkeperiodene. Reiselivsinteressene i området påvirkes sterkt negativt.

Magasinet kjøres / brukes ikke etter de opprinnelige forutsetninger og vannstandsvariasjonen er langt større enn tidligere.

Krav / Tiltaksforslag

- Kraftselskapet må pålegges å beskrive hvordan de har tenkt å kjøre kraftverket / bruke reguleringsmagasinet i tråd med krav som stilles til søkere av nye konsesjoner
- Vannstandsvariasjonen i magasinet må etter nærmere vurdering reduseres for å redusere de uforutsatte skader og ulemper for almene interesser
 - o *Det vises til krav i innkomne innspill om at vannet ikke bør tillates senket mer enn 3m (6a) / 5m (5b)*
- Det kreves at nedtappingen så langt som mulig skjer i vinterhalvåret
- Regulanten må bekoste og drifte båtopptrekk eller annen akseptabel adkomst i vannets østre ende v/ Osen slik at det er mulig å få ut båt på vannet i senkningsperiodene. Båtopptrekket må kunne brukes på alle vannstandsnivåer.
- Regulanten bekoster båtopptrekk eller annen akseptable adkomst i andre deler av vannet etter nærmere vurdering / behov

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

- Det må fremlegges oversikter over kjøremønstre for magasinet (max, min, variasjon gjennom året, tappehastigheter med mer) for periodene 1970-1979, 1980-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004 og 2005-2010 og gis en beskrivelse av hovedtrekkene i de endringer som har skjedd
- "Kritiske nivåer" må kartlegges

3.2.2 Problemer med frostrøyk (Ref 5d, 6d)

Problembeskrivelse

I den østre enden av Bjørnestadvatnet v/ Osen er det lite / ingen is. Dette medfører at det i kuldeperioder om vinteren dannes frostrøyk i dette området. Denne kan til tider være tett og oppfattes som en betydelig ulempe i nærområdet.

Krav / Tiltaksforslag

-Vurdere muligheter for å redusere ulempen med frostrøyk i Osen.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.3 Nespervatn

3.3.1 Reguleringshøyde og manøvrering i Nespervatn (6a, m.fl)

Problembeskrivelse

Nespervatn er regulert 29m gjennom tillatelse til 16m senkning og 13m oppdemning. Den store reguleringshøyden oppfattes som en betydelig ulempe. Den største senkningen skjer oftest sommerstid når ulempene ved senkningen er størst. Området påvirkes negativt estetisk og det skaper store problemer å komme utpå med båt.

Magasinet kjøres / brukes ikke etter de opprinnelige forutsetninger og vannstandsvariasjonen er langt større enn tidligere.

Krav / Tiltaksforslag

- Kraftselskapet må pålegges å beskrive hvordan de har tenkt å kjøre kraftverket / bruke reguleringsmagasinet i tråd med krav som stilles til søkere av nye konsesjoner
- Vannstandsvariasjonen i magasinet må etter nærmere vurdering reduseres for å redusere de uforutsatte skader og ulemper for almene interesser
 - o *Det vises til krav i innkomne innspill om at vannet ikke bør tillates senket mer enn 3m (6a)*
- Regulanten må bekoste og drifte båtopptrekk i magasinet

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

- Det må fremlegges oversikter over kjøremønstre for magasinet (max, min, variasjon gjennom året, tappehastigheter med mer) for periodene 1970-1979, 1980-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004 og 2005-2010 og gis en beskrivelse av hovedtrekkene i de endringer som har skjedd
- "Kritiske nivåer" må kartlegges

3.3.2 Behov for opprydding (Ref 7b)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

-Det kreves at det ryddes opp i enden av Nespervatn

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.4 Furevatn

3.4.1 Reguleringshøyde og manøvrering i Furevatn (6a, m.fl)

Problembeskrivelse

Furevatn er regulert gjennom tillatelse til 15m senkning. Den store reguleringshøyden oppfattes som en betydelig ulempe. Den største senkningen skjer oftest sommerstid når ulempene ved senkningen er størst. Området påvirkes negativt estetisk og det skaper problemer å komme utpå med båt.

Magasinet kjøres / brukes ikke etter de opprinnelige forutsetninger og vannstandsvariasjonen er langt større enn tidligere.

Krav / Tiltaksforslag

- **Kraftselskapet må pålegges å beskrive hvordan de har tenkt å kjøre kraftverket / bruke reguleringsmagasinet i tråd med krav som stilles til søkere av nye konsesjoner**
- **Vannstandsvariasjonen i magasinet må etter nærmere vurdering reduseres for å redusere de uforutsatte skader og ulemper for almene interesser**
 - o ***Det vises til krav i innkomne innspill om at vannet ikke bør tillates senket mer enn 3m (6a)***
- **Regulanten må bekoste og drifte båtopptrekk i magasinet**

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

- *Det må fremlegges oversikter over kjøremønster for magasinet (max, min, variasjon gjennom året, tappehastigheter med mer) for periodene 1970-1979, 1980-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004 og 2005-2010 og gis en beskrivelse av hovedtrekkene i de endringer som har skjedd*
- *"Kritiske nivåer" må kartlegges*

3.5 Kulivatn

3.5.1 Forbedre muligheter for bruk av båt (Ref 1f, 7c, 8d)

Problembeskrivelse

Eksisterende båtopptrekk i Kulivatn er for bratt og ubrukelig.

Krav / Tiltaksforslag

- **Regulanten må forbedre og drifte båtopptrekk i magasinet. Båtopptrekket må kunne brukes på alle vannstands nivåer. Det må sees på mulighet for å støpe / sprengte vei.**

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Det må sees på mulighet for å støpe / sprengte vei.

3.5.2 Tilrettelegge for vandrings- og gytemuligheter for fisk (Ref 1e, 3c)

Problembeskrivelse

Det mangler naturlige gyteplasser i Kulivatnet / Pigstølvatnet. Eksisterende klopp i Nordstøldalen fungerer som vandringsbarriere for fisk.

Krav / Tiltaksforslag

Fjerne / åpne klopp i Nordstøldalen slik at fisk kan gå opp for å gyte.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.5.3 Utbedring av snuplass / parkeringsplass (Ref 7d)

Problembeskrivelse

Ved stor trafikk er snuplassen / parkeringsplassen ved Kulivatn for liten.

Krav / Tiltaksforslag

- Veien må utbedres slik at en lastebil kan snu

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.5.4 Rydding av sauevei langs Piggstølvatnet (Ref 3d)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Det kreves at saueveien langs Piggstølvatnet ryddes

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.6 Lindvatn

3.6.1 Reguleringshøyde og manøvrering av Lindvatn

Problembeskrivelse

Lindvatn er regulert 20m. Den store reguleringshøyden oppfattes som en betydelig ulempe og området påvirkes negativt estetisk.

Krav / Tiltaksforslag

- Kraftselskapet må pålegges å beskrive hvordan de har tenkt å kjøre kraftverket / bruke reguleringsmagasinet i tråd med krav som stilles til søkere av nye konsesjoner
- Vannstandsvariasjonen i magasinet må etter nærmere vurdering reduseres for å redusere de uforutsatte skader og ulemper for almene interesser. Alternativt må vurderes om andre tiltak kan gjennomføres for avbøte ulemper

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

- Det må fremlegges oversikter over kjøremønster for magasinet (max, min, variasjon gjennom året, tappehastigheter med mer) for periodene 1970-1979, 1980-1989, 1990-1994, 1995-1999, 2000-2004 og 2005-2010 og gis en beskrivelse av hovedtrekkene i de endringer som har skjedd
- "Kritiske nivåer" må kartlegges

3.6.2 Minstevannføring i Lindåna

Krav / Tiltaksforslag

- Det kreves minstevannføring i Lindåna

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Nærmere vurdering som grunnlag for fastsettelse av vannmengde.

3.7 Finså (Osen – Tonstad)

3.7.1 Erosjon av elvekant (Ref 2a)

Problembeskrivelse

Området langs elvestrekningen ved prestegården på Tonstad er utsatt for erosjon / utrasning pga skiftende vannføring i elva. Deler av veien ovenfor elvekant er i faresonen og større deler av grunnen i det aktuelle området har sprukket opp og er i ferd med å rase ut. Det anses at deler av erosjonen skyldes reguleringstiltaket.

Krav / Tiltaksforslag

Plastring / annet erosjonsforebyggende tiltak av elvekanten og utbedring og sikring av driftsveien.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Nærmere vurdering / planlegging av tiltak.

3.7.2 Terskler på strekningen Osen – Feed (Ref 6b)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Det bygges ett antall terskler på strekningen Osen – Feed.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Nærmere vurdering av antall og lokalisering.

3.7.3 Minstevannsføring (Ref 6c)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Det kreves minstevannsføring på strekningen, i det minste i den tørre årstiden om sommeren

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Nærmere vurdering som grunnlag for fastsettelse av vannmengde.

3.7.4 Rydding av vegetasjon i elveleiet (Ref 8c)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Elveleiet ryddes for vegetasjon

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.7.5 Redusere negativ visuell effekt av rørgate til Finså kraftstasjon

Problembeskrivelse

Rørgata ned til Finså kraftstasjon synes godt i landskapet. Dette oppleves av mange som negativt.

Krav / Tiltaksforslag

- Se på mulighet for å redusere den negative visuelle effekten av rørgata til Finså kraftstasjon

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.8 Sagåna, Furåna og Kulihølen

Sagåna er strekningen mellom Nespervatn og Finså. Furåna er strekningen mellom Furevatn og Nespervatn. Kulihølen ligger mellom Kulivatn og Furevatn.

Det er ikke kommet konkrete innspill knyttet til disse strekningene. Det tas forbehold om at prosessen videre kan avdekke ulemper som bør avbøtes også på disse strekningene.

3.9 Hemså

3.9.1 Minstevannsføring (Ref 1a, 3a)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Det kreves minstevannsføring i Hemså

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Nærmere vurdering som grunnlag for fastsettelse av vannmengde.

3.9.2 Tilgroing i det gamle elveløpet (Ref 1e, 3j, 8a, 8b)

Problembeskrivelse

Det gror til i det gamle elveløpet fra Løyntjønn til Hemsås utløp i Sira. Problemene er spesielt store på Hompland og Legå. Problemet er sterkt økende. Tidligere badeplasser kan ikke lenger brukes.

Krav / Tiltaksforslag

- Elveleiet renskes og ryddes for vegetasjon

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.9.3 Opprydding / rensk i bekkeinntak (Ref 3f)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

Det ryddes opp og renskes i tilknytning til bekkeinntaket.

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

Det vises ellers til påpekning av at mulighetene for utnyttelse av restfallene er sterkt redusert og krav fra rettighetshaverne om ny vurdering av erstatning for fallrettigheter (Ref 3m)

3.10 Mjåvatn / Mjådalen

3.10.1 Brua i Mjådalen er ubrukelig (Ref 1b)

Problembeskrivelse

Brua i Mjådalen er ubrukelig i dagens tilstand

Krav / Tiltaksforslag

- Det må bygges ny bro som er kjørbær for traktor

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle

3.10.2 Usikker is på Mjåvatn (Ref 1b)

Problembeskrivelse

Stor vanngjennomstrømning gjør isen på Mjåvatn usikker, særlig i utløpsosen.

Krav / Tiltaksforslag

- Etablert vei må forlenges

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle

3.10.3 Sikring av utløp / innløp (Ref 3g)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Utløp og innløp må sikres med permanent gjerde

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle

3.10.4 Opprenskning og graving i nytt elveløp i Mjådalen (Ref 1c, 3i)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

- Renske opp og grave i det nye elveløpet i Mjådalen

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

3.10.5 Generell oppussing i Mjådalen (Ref 3h)

Problembeskrivelse

Krav / Tiltaksforslag

Det foretas en generell opprydding og oppussing i Mjådalen

Kunnskapsbehov / Undersøkelser

Ingen spesielle.

4. Andre problemstillinger og krav

I dette kapittelet er det samlet en del temaer og problemstillinger / krav utover det som er nevnt tidligere. Behovet for en generell modernisering av vilkårene kommenteres, samtidig som behovet for å videreføre viktige bestemmelser i eksisterende vilkår påpekes. Det fremmes krav om miljøfond. Det kreves videre at det stilles klarere krav overfor regulanten til vedlikehold av avbøtende tiltak. Avslutningsvis påpekes at grunnlaget for avveininger av nytte og kostnader av ulike vilkår og avbøtende tiltak vil være et annet i dag enn da konsesjonen i sin tid ble gitt, samt at effekter av eventuelle klimaendringer må utredes og hensyntas ved revisjonen.

4.1 Generell modernisering av vilkårene

Ny revisjon av vilkårene om 30 år

Det kreves at nye vilkår gir bestemmelse om at konsesjonen skal kunne tas opp til ny alminnelig revisjon 30 år etter at nye vilkår er fastsatt i tråd med det som gjøres gjeldende for nye konsesjoner i dag.

Spesielt om standard vilkår for naturforvaltning

Det legges til grunn / kreves at vilkårene moderniseres mht tema naturforvaltning slik at en i fremtiden er sikret hjemmelsgrunnlag og har den nødvendige fleksibilitet i forhold til å håndtere nye situasjoner og implementere ny kunnskap mht effekter av ulike former for avbøtende tiltak.

En antar at dette ivaretas av dagens standard formuleringer for dette tema.

Generell modernisering

Det legges til grunn at vilkårene også for øvrig moderniseres i den utstrekning dette er hensiktsmessig.

4.2 Vilkår i eksisterende konsesjon som er viktige å videreføre

Viktige forhold i eksisterende vilkår må videreføres. Det understrekes at det på dette tidspunkt ikke er foretatt en detaljert / endelig gjennomgang av dette temaet. Hovedhensynet som må ivaretas er imidlertid at forhold som er ivarettatt i eksisterende vilkår ikke må svekkes i reviderte vilkår.

Det kreves at relevante bestemmelser i eksisterende vilkår som ikke uten videre ivaretas gjennom en generell modernisering, eller som vil kunne få en svakere status gjennom dette, videreføres i den form de lyder.

4.3 Krav om miljøfond

Det kreves at det etableres et miljøfond som skal bidra til finansiering av ulike miljørettede, avbøtende tiltak knyttet til negative konsekvenser av kraftutbyggingen. Tiltak skal kunne gjøres i de berørte vann og elvestrekninger og i utbyggingens influensområder for øvrig. Fondet skal ikke benyttes til å finansiere undersøkelser / utredninger, etterslep på tiltak og skal heller ikke brukes til å finansiere tiltak som er konkret spesifisert i vilkårene. Fondet må være av en viss størrelse og en vil komme tilbake med nærmere spesifisering av dette kravet.

Foruten å finansiere tiltak har fondet også som formål å skape fleksibilitet og bidra til administrativ og forvaltningsmessig forenkling for "alle parter" mht prioritering og planlegging av slike tiltak. Fondets størrelse må ta utgangspunkt i en vurdering av et gjennomsnittlig årlig behov. Fondet bør forvaltes av kommunene i samarbeid med berørte brukergrupper. Fondet må gis klare retningslinjer.

Det er samtidig viktig at fondet ikke blir et "alibi" for kraftselskapets forpliktelser mht miljøtiltak. Større tiltak vil måtte håndteres i hht "normale" prosedyrer for forvaltningen via pålegg i medhold av konsesjonsvilkårene for øvrig.

4.4 Øket verdi av utbyggingen. Grunnlag for kost-nytte vurdering.

Investeringene knyttet til Finså-utbyggingen antas i det vesentligste å være nedbetalt. Verdien av anleggene i således i dag store og i en situasjon med høyere og formodentlig ytterlig økende kraftpriser i overskuelig fremtid vil verdien øke ytterligere. Usikkerheten som på konsesjonstidspunktet ligger i en forestående langvarig og betydelig anleggsfase er ved en revisjon ikke tilstede. Sammenfattet vil det

således være et ganske annet grunnlag for kost- / nyttevurderingene mht avbøtende tiltak på revisjonstidspunktet sammenlignet med da konsesjonen opprinnelige ble gitt.

Det kreves generelt at avveiningen mellom nytte og kostnader for avbøtende tiltak ved revisjon av vilkårene gjøres med utgangspunkt i dagens situasjon med liten risiko for kraftselskapet og med en vesentlig økning i anleggsverdi / lønnsomhet i forhold til tidspunktet for tildeling av konsesjonen.

4.5 Eventuell effekt av klimaendringer

Klimaet er i endring og en konsekvens av dette synes å være en økning av nedbørmengder i våre områder. Dersom dette er tilfelle åpner det seg bl.a. følgende spørsmål:

- Skal en eventuell økning i nedbørmengde komme primært kraftproduksjonen eller primært miljøverdiene til gode ?
- Vil klimaendringene medføre endringer i avrenningsregimene / produksjonsregimene som bør vurderes nærmere i tilknytning til en gjennomgang / revisjon av vilkårene ?

Det kreves at effekter av eventuelle klimaendringer mht produksjon og produksjonsmønster utredes og klargjøres i tilknytning til en revisjon av vilkårene for Finså-utbyggingen. Det kreves at en vesentlig del av en eventuell økning i nedbørmengde / avrenning benyttes til å avbøte negative effekter av utbyggingen.

4.6 Konsesjonsavgifter og næringsfond

Konsesjonsavgiften er dels ment å være en andel av verdiskapningen til det berørte distrikt og dels en kompensasjon for generelle skader og ulemper som ikke blir erstattet på annen måte. Konsesjonærer kan også pålegges å avsette midler til Næringsfond i de berørte kommuner. Formålene med disse fondene er primært å gi støtte til lokal næringsutvikling. "Kraftfondene" utgjøres av midler fra konsesjonsavgiftene og næringsfondene.

Siden den opprinnelige konsesjonen ble gitt har verdien av naturressursen vannkraft øket i forhold til verdien av de øvrige innsatsfaktorer (kapital / arbeidskraft) i produksjonen av elektrisk energi. Kommunene / lokalsamfunnene bør da også nyte godt av dette. Konsesjonsavgifter og næringsfond bør derfor også være gjenstand for revisjon på samme måte som de gjøres til gjenstand for vurdering / endring ved fornyelse av tidsbegrensede konsesjoner. Det vises i denne sammenheng til brev fra LVK til Stortingsrepresentantene i Energi og miljøkomiteen av 27.04.2005.

5. Påpekninger

I dette kapittelet tas opp enkelte forhold som det ikke er naturlig å formulere som krav til de aktuelle konsesjonsvilkår, men som er påpekninger av forhold som det anses relevant at forvaltningen tar opp til diskusjon på bakgrunn av erfaringer som er gjort. Dette gjelder bl.a. behovet for å styrke kontrollfunksjonen i forvaltningen mht. regulanternes oppfølging av tiltak og pålegg. Det pekes videre på et klart og generelt behov for en styrket og en mer systematisk oppfølging hos forvaltningen selv av konsesjonsvilkår knyttet til kraftutbygging.

5.1 Behov for styrket kontrollfunksjon overfor regulanten i forvaltningen ?

På grunnlag av de innkomne innspill danner det seg et inntrykk av at det på ulike områder er mangler i regulantens oppfølging av ulike tiltak og pålegg. **Dette gir grunnlag for å stille spørsmål om det er behov for en styrket kontrollfunksjon i forvaltningen for å følge opp regulantens gjennomføring av vilkår og pålegg.**

I tilknytning til dette bør det også vurderes om det er behov for å legge grunnlag for dette i nye / reviderte vilkår.

5.2 Behov for styrket oppfølging hos forvaltningen av eksisterende og nye vilkår

Områdene som er berørt av kraftutbygging utgjør en stor og viktig del av naturområdene / -verdiene i regionen. Vilkårene i regulantenens konsesjoner er derfor sentrale virkemidler for forvaltningen av disse områdene / verdiene. Det fremstår som et generelt inntrykk at det er flere muligheter knyttet til eksisterende vilkår som det i årene som er gått etter at konsesjonen ble gitt ikke er gjort noe med. Det er selvsagt ulike årsaker til dette. En underliggende årsak synes imidlertid å være at det ikke eksisterer en (tilstrekkelig) systematisk oppfølging av vilkårene fra forvaltningens side.

Det henstilles til NVE å bidra til at det i forvaltningen etableres en mer systematisk oppfølging av denne type konsesjonsvilkår. Formodentlig bør dette skje ved at det etableres en form for "internkontrollsystem" og en klarere organisatorisk / ansvarsmessig forankring.

5.3 Vanndirektivet

Norge har implementert EU's rammedirektiv for vann (Vanndirektivet). Vannforskriften deler landet inn i vannregioner som igjen deles inn flere vannområder med vassdragenes nedbørfelt som grunnlag. Tilstanden i vannforekomstene skal karakteriseres og klassifiseres og det skal utarbeides forvaltningsplaner med målsetninger og tiltaksprogram. Etter gjennomføring av eventuelle tiltak skal miljøtilstanden (økologisk / kjemisk) overvåkes og tilstand og eventuelt nye tiltaksbehov igjen vurderes, slik en ser for seg, i en rullerende 6-års syklus. Mange regulerte vann / elver vil bli satt i kategorien "Sterkt modifisert vannforekomst (SMVF)" der kravene til miljømål settes lavere enn for naturlige / uregulerte vannforekomster.

Vanndirektivet er et av EU's viktigste miljødirektiver og viser generelt hvilken stor betydning vannforekomstene og forvaltningen av disse tillegges.

Det henstilles til NVE om på et så tidlig tidspunkt som mulig å bidra til avklaring av forholdet mellom den forventede videre prosess med revisjon av Agder Energi Produksjon AS' konsesjon for Finså-utbyggingen det pågående arbeid med gjennomføring av vannforskriften slik at eventuelle synergier kan tas ut og eventuelt "dobbeltarbeid" unngås.

5.4 Samarbeid / forhandlinger med regulanten

En tar sikte på / legger til grunn at det underveis i revisjonsprosessen etableres et samarbeid med regulanten for å finne løsninger på problemstillinger som kan løses gjennom forhandlinger / enighet.

6. Innspill til elementer i kraftselskapets revisjonsdokument

En del forhold fremstår som særlig viktige å få belyst i tilknytning til revisjonsprosessen. Prosedyren legger til grunn at regulanten skal fremskaffe slik informasjon gjennom utarbeidelsen av et revisjonsdokument. Aktuelle informasjons- og utredningsbehov er påpekt ulike steder i dette dokumentet og det vises til disse. Det legges til grunn at NVE bidrar til at disse forhold ivaretas gjennom krav som stilles til revisjonsdokumentet og utredninger for øvrig.

Det vises ellers til de nye retningslinjene for vilkårsrevisjon og de krav som stilles i disse til innhold og utforming av revisjonsdokumentet.

7. Konsesjonsbehandling av endret manøvrering i reguleringsmagasinene ?

I tilknytning til endringer i manøvreringen av reguleringsmagasiner som har fulgt i kjølvannet av den nye energiloven stilles det spørsmål ved om slike endringer er av en karakter som tilsier at de egentlig skulle vært gjenstand for egen konsesjonsbehandling.

Det vises i tilknytning til problemstillingen også til NVE's brev av 22.01.1998 til Statkraft SF, i tilknytning til gjennomføring av et effektkjøringsprosjekt i Vinjevatn, der det sies følgende:

"Endringer i reguleringspraksis som går utover vanlig praksis de siste 20 år kan ikke uten videre gjøres selv om manøvreringen foregår innenfor gjeldende reguleringsgrenser. Konsesjonæren skal på forhånd foreta en vurdering av om endringen medfører skader eller ulemper av betydning for almenne interesser. Dersom endret regulering kan medføre slik skade er det bare en søknad om endring av manøvreringsreglementet etter vassdragsreguleringsloven § 12, pkt 12 eller en søknad etter vassdragsloven § 104-106 som kan gi konsesjonæren mulighet til å endre reguleringspraksis. Disse endringene må være permanente, og konsesjonsmyndighetene har ikke mulighet for å gi tillatelse eller dispensasjoner for avgrensede perioder."

Det vises også til LVK's brev av 04.09.2006 til daværende Olje- og energiminister Odd Roger Enoksen vedrørende "Nye krav til magasinifyllinger i eksisterende konsesjoner". I brevet pekes det på at den nedtappingen som skjer i flere av magasinene er i strid med forutsetningene for konsesjonene og at det foreligger flere selvstendige rettslige grunnlag for nye pålegg om vannstand i disse magasinene.

Følgende siteres fra brevet's innledning:

"Kraftprodusentene har gjennom nedtappingen av vannmagasinene i vår og sommer for eksport av kraft brutt de grunnleggende forutsetninger for drift av kraftanleggene som ble gitt i konsesjonene. Dette har ført til omfattende og utilsiktede skader på natur og miljø. Konsesjonsmyndighetene har rettslig adgang til å stille nye vilkår om krav til magasinifylling. LVK anmoder statsråden om å iverksette en prosess med dette mål for øye."

I gjeldende vilkår i konsesjonen for Finså-utbyggingen finnes følgende bestemmelse (pkt 18):

"Vannslippingen skal foregå overenstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig."

Det er lokalt en klar oppfatning om at kjøringen av magasinene har endret seg de senere år. Forventet fremlagt dokumentasjon fra regulanten på fyllingsgrad i ulike tidsperioder vil gi nærmere kunnskap om omfang og karakter av dette som grunnlag for nærmere vurdering av problemstillingen.

En ber om at regulanten selv og NVE kommenterer / vurderer problemstillingen knyttet til fastsettelse av nye vilkår for manøvrering av magasinene, herunder (HRV / LRV / Fyllingsrestriksjoner).

Vedlegg

- 1. Hovedkonsesjonen for Finså-utbyggingen av 05.05.1961**
- 2. Konsesjon for regulering av Kulivatn av 12.06.1964**
- 3. Oversikt innspill**

001222

V 1 1231

TILLATELSE

FOR

VEST-AGDER ELEKTRISITETSVERK

**TIL REGULERING OG OVERFØRING I FINSÅVASSDRAGET, LINDÅI OG
HEMSÅ I VEST-AGDER OG ROGALAND FYLKER, I SAMBAND MED
BYGGING AV FINSÅ KRAFTANLEGG M. V.**

(MEDDELT VED KONGELIG RESOLUSJON 5. MAI 1961).

Ved kongelig resolusjon 5. mai 1961 er bestemt:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Vest-Agder Elektrisitetsverk å foreta regulering og overføring i Finsåvassdraget, Lindåi og Hemså på de betingelser som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 5. mai 1961.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen og overføringen i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

3.

4.

Betingelser

for tillatelse for Vest-Agder Elektrisitetsverk til regulering og overføring i Finsåvassdraget, Lindåi og Hemså.

(Fastsett ved kgl. resolusjon 5. mai 1961.)

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år.

Dersom vassfall, som ikke tilhører staten eller norske kommuner, deltar i reguleringen og overføringene eller blir medeiere i anleggene, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vassfall-eieres andeler i anleggene staten uten vederlag.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 40. år etter at konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse de andeler i regulerings- og overføringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem tillatelsen er tidsbegrenset. Benytter staten seg ikke herav, skal den i det 10. år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt anleggenes eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de beviselig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 60 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Anleggenes eier plikter på sin bekostning å utføre hva skjønn i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vasskraften som ved reguleringen og overføringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 3 pr. nat.-hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften i Finsåi beregnes på grunnlag av den øking i lågvassføringen som reguleringen og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. For vassdraget nedenfor Sirdalsvatn beregnes økingen på grunnlag av den øking av lågvassføringen som reguleringen og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen og overføringene innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved reguleringen og overføringen innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. årlig rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 20, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 — ti — pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. For overtreddelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

8.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden å skaffe arbeiderne og funksjonærene ved anleggene og disses familier den nødvendige legehjelp ved fastboende lege og å holde helt eller delvis dekke utgiftene til for øyemedet tjenlig sykehus eller sykestue med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Det kan også pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller dedvis å bære utgiftene til vedkommende kommuners alminnelig forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements tillatelse berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Bestemmelsene i annet ledd får ikke anvendelse på leieforholdet mellom konsesjonær og arbeider når § 38 i lov om husleie av 16. juni 1939 gjelder i kommunen og leieforholdet er beskyttet gjennom oppsiingsreglene i nevnte paragraf.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonspikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Eventuell erstatning innbetales til Vegdirektoratet. Veger, bruer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende forsorgskommune slike forsorgsutgifter som i vassdragsreguleringsloven er forutsatt dekket ved hjelp av fond i samsvar med reglene i lovens § 12 pkt. 7, 1. ledd og 2. ledds første og annet punktum.

13.

Konsesjonæren plikter årlig å sette ut yngel og/eller settefisk etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement. Konsesjonæren bærer alle utgifter som følger med pålegget.

Dersom departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i de vannområder som berøres av reguleringen og overføringene, plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelser.

14.

Det neddemte område ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye.

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement skal foretas finrydding av begrensede områder av hensyn til fisket.

Ryddingen skal være fullført senest 2 år etter første neddemning av vedkommende areal.

15.

De partier av isen på magasinene som mister sin bæreevne på grunn av reguleringen eller overføringene, skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten innsirkles det svekkede parti med et tau festet til påler som settes fast i isen med passe mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflate på mellom 0,5 og 1,0 m.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til ved reguleringsarbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet for almindelig virksomhet blant arbeiderne og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelser.

17.

Konsesjonæren plikter, før arbeidet påbegynnes, å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis

offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

18.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vannet slippes i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

19.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesser finnes påkrevd og stille det innvunnet materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tappingsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

De vassfalls- og brukseiere, som benytter seg av det ved reguleringen og overføringene innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av de for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets

bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi, er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i regulerings- og overføringsanleggene, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen og overføringene, mot en årlig godtgjørelse til anleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

22.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøymed.

23.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette ansees ønskelig

av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang, og arbeidet stanses.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Reguleringsanleggets eier har plikt til forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest innen 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

24.

Til skjønn i anledning av overføringene og reguleringen skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.

25.

Anleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

26.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringene kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement

for regulering og overføring i Finsåvassdraget, Lindåi og Hemså.

(Fastsett ved kgl. resolusjon 5. mai 1961.)

1.

- a) Bjørnestadvatn kan senkes 15 m til kote 337,5. Høyden refererer seg til F.M. Osen (gammel bolt) kote 354,55.
- b) Lindvatn kan senkes 20 m til kote 357,0. Høyden refererer seg til N.G.O.'s gradteigkart C 39 vest, Lund hvor uregulert vannstand er angitt til kote 377,0.
- c) Nespervatn: Reguleringsgrenser:

Øvre kote	419,75
Nedre kote	390,75
Reguleringshøyde	29,0 m

 ved 13 m oppdemming og 16 m senking. Høyden refererer seg til N.G.O.'s F.M. ved bru over Sagåi, kote 404,72.
- d) Furevatn kan senkes 15 m til kote 423,0. Høyden refererer seg til N.G.O.'s kart gradteig B 38 aust, Hunnedalen hvor uregulert vannstand er angitt til kote 438,0. Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige merker som Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen godkjenner. Overføringer:
 - e) Avløpet fra ca. 8,03 km² av nedbørfeltet til Hemsåi føres over til Mjåvatn i Sagåi.
 - f) Avløpet fra ca. 53 km² av nedbørfeltet til Sagåi (+ 8,63 km² fra Hemsåi) føres over til Bjørnestadvatn fra Nespervatn.
 - g) Avløpet fra ca. 12,1 km² av nedbørfeltet til Lindåi føres inn i driftstunnelen ved tunnel fra Lindvatn.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets tidligere flomvassføring ikke økes, og at den naturlige lågvassføring nedenfor

kraftverkets utløp ikke forminskes til skade for andres rettigheter.

For øvrig kan vannslippingen foregå etter Finnså Kraftanleggs behov.

3.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende, og at dammene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over magasinenes manøvrering og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger, som godtas av vedkommende departement.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Endring av dette reglement kan alene foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

6.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning for konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

NVE 002963

V 1964

D2

TILLATELSE

FOR

VEST-AGDER ELEKTRISITETSVERK

TIL Å REGULERE KULIVATN I FINNSÅVASSDRAGET, SIRDAL KOMMUNE,
VEST-AGDER FYLKE.

(MEDDELT VED KONGELIG RESOLUSJON 12. JUNI 1964.)

Ved kongelig resolusjon 12. juni 1964 er bestemt:

- «1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Vest-Agder Elektrisitetsverk å regulere Kulivatn i Finnsåvassdraget i Sirdal kommune i det vesentlige i samsvar med søknad av 18. mars 1963 og på vilkår som oppstillet i Industridepartementets tilråding av 12. juni 1964.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for Finnsåvassdraget overensstemmende med utkast inntatt i samme tilråding som gjeldende inntil videre.
3.
4.»

Betingelser.

for tillatelse for Vest-Agder Elektrisitetsverk til regulering av Kulivatn i Finsåvassdraget.

(Fastsatt ved kgl. resolusjon 12. juni 1964.)

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år, regnet fra 5. mai 1961.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 3 pr. nat.-hk.

Etter 20 år regnet fra 5. mai 1961 kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften i Finsåvassdraget beregnes på grunnlag av den øking i lågvassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. For vassdraget nedenfor Sirdalsvatn beregnes økingen på grunnlag av den øking av lågvassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved reguleringen innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiften har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på

samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. årlig rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen samt til en pris som ikke med mer enn 10 — ti — pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 — ti — pst. i forhold til utenlandske varer ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang ettear avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske sel-skaper hvis disse byr like fordelaktige be-tingelser som utenlandske. Vedkommende de-partement kan dispensere fra denne bestem-melse.

7.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkom-mende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden å skaffe arbeiderne og funk-sjonærene ved anleggene og disses familier den nødvendige legehjelp ved fastboende lege og å holde helt eller delvis dekke utgiftene til for øyemedet tjenlig sykehus eller sykestue med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Det kan også pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestem-melse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommuners alminnelig fore-byggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstat-ning.

9.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten be-regning av noen fortjeneste å skaffe arbei-derne og funksjonærene sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av ved-kommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements tillatelse berettiget til i anled-ning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes ar-beidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Bestemmelsene i annet ledd får ikke an-vendelse på leieforholdet mellom konsesjonær og arbeider når § 38 i lov om husleie av 16. juni 1939 gjelder i kommunen og leiefor-holdet er beskyttet gjennom oppsiingsreglene i nevnte paragraf.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvor disse

utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konse-sjonærens bekostning. Eventuell erstatning innbetales til Vegdirektoratet. Veger, bruer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

11.

Konsesjonæren plikter å sette ut yngel og/eller settefisk etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement. Konsesjonæren bærer alle utgifter som følger med pålegget.

Dersom departementet finner det nødvendig å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i om-rådet, plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelser.

12.

De partier av isen på magasinet som mister sin bæreevne på grunn av reguleringen eller overføringene, skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten innsirkles det svekkede parti med et tau festet til påler som settes fast i isen med passe mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflate på mellom 0,5 og 1,0 m.

13.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet for almindennende virksomhet blant arbeiderne og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelser.

14.

Konsesjonæren plikter, før arbeidet påbe-gynnes, å forelegge vedkommende departe-ment detaljerte planer med fornødne opplys-ninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

15.

Vassslippingen skal foregå overensstem-mende med et reglement som Kongen på for-hånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirk-

ninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vatnet slippes i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

16.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesser finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tapningssgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

De vassfalls- og brukseiere, som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvatn, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholder rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til

grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi, er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

18.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i regulerings- og overføringsanleggene, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til anleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

19.

Ved damanlegget skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

20.

Det påhviler anleggenes eier i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Anleggenes eier skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er freddet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang, at det kan virke inn på fortidsminne som ikke

har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Anleggenes eier plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjæmmende i terrenget. Plassering av stein og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De dermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende arbeidsledere fornøden meddelelse.

21.

Til skjønn i anledning av reguleringen skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.

22.

Anleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

23.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement

for reguleringer og overføringer i Finsåvassdraget.

(Fastsatt ved kgl. resolusjon 12. juni 1964.)

1.

I. Reguleringer.

- a) Bjørnestadvatn kan senkes 15 m til kote 337,5. Høyden refererer seg til F. M. Osen (gammel bolt) kote 354,55.
- b) Lindvatn kan senkes 20 m til kote 357,0. Høyden refererer seg til N. G. O.'s gradteigkart C 39 vest, Lund hvor uregulert vassstand er angitt til kote 377,0.
- c) Nespervatn: Reguleringsgrenser:

Øvre kote	419,75 m
Nedre kote	390,75
Reguleringshøyde	29,0 m

 ved 13 m oppdemming og 16 m senking. Høyden refererer seg til N. G. O.'s F. M. ved bru over Sagåi, kote 404,72.
- d) Furevatn kan senkes 15 m til kote 423,0. Høyden refererer seg til N. G. O.'s kart gradteig B 38 aust, Hunnedalen hvor uregulert vassstand er angitt til kote 438,0.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige merker som Hoverstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen godkjenner.
- e) Kulivatn: Reguleringsgrenser:

Øvre kote	612
Nedre kote	577
Reguleringshøyde	35 m
ved 20 m oppdemming og 15 m senking. Høyden refererer seg til N. G. O.'s kart gradteig C 38 vest — Hunnedalen, hvor uregulert vassstand er angitt til kote 592,0.	

II. Overføringer:

- a) Avløpet fra ca. 8,03 km² av nedbørfeltet til Hemsåi føres over til Mjåvatn i Sagåi.
- b) Avløpet fra ca. 53 km² av nedbørfeltet til Sagåi (+ 8,63 km² fra Hemsåi) føres over til Bjørnestadvatn fra Nespervatn.
- c) Avløpet fra ca. 12,1 km² av nedbørfeltet til Lindåi føres inn i driftstunnelen ved tunnel fra Lindvatn.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets tidligere flomvassføring ikke økes, og at den naturlige lågvassføring nedenfor

kraftverkets utløp ikke forminskes til skade for andres rettigheter.

For øvrig kan vasslippingen foregå etter Vest-Agder elektrisitetsverks behov.

3.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende, og at dammene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over magasinenes manøvrering og avleste vassstander samt observeres og noteres om det forlanges, regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk

statsborger, som godtas av vedkommende departement.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Endring av dette reglement kan alene foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

6.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning for konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Vedlegg 3.

Innspill til utarbeidelse av kravdokument for revisjon av Agder Energi's konsesjoner for Finså utbygging av 5. mai 1961 og 12. juni 1964

I det følgende beskrives de konkrete, skriftlige innspill som er innkommet til kommunen etter kunngjøring av oppstart av arbeid med utarbeidelse av kravdokument for revisjon av konsesjoner for Finså utbygginger. De enkelte innspillene er knyttet opp til lokalitet iht. følgende inndeling:

- Generelt
- Bjørnstadvatn
- Nespervatn
- Furevatn
- Kulivatn
- Lindvatn
- Finså (Osen – Tonstad)
- Sagåi (Nespervatn – Finså)
- Furåi (Furevatn – Nespervatn)
- Kulihølen (Kulivatn – Furevatn)
- Hemså
- Mjåvatn / Mjådalen

De mest sentrale kravene er omhandlet i hoveddokumentet's kapittel 3. Problemstillinger og krav som fremkommer av nedenstående innspill og som ikke er nærmere omhandlet i hoveddokumentet utgjør også del av grunnlaget for revisjonskravet.

Innspill	Lokalitet	Problembeskrivelse	Krav / Tiltaksforslag
Ukjent, udatert			
1a	Hemså		<u>Minstevannføring</u>
1b	Mjådalen	<u>Brua i Mjådalen er ubrukelig i dagens tilstand</u>	<u>Ny bru som er kjørbær for traktor</u>
1c	Mjådalen		<u>Grave elveløp i Mjådalen</u>
1d	Hemså	<u>Tilgroing i det gamle elveløpet</u> Det gror til i det gamle elveløpet, spesielt på Hompland og Legå	<u>Opprensning</u>
1e	Kulivatn	<u>Ingen gyteplasser i Kulivatnet / Pikstølvatnet</u>	<u>Tilrettelegge for vandring og gyting av fisk</u> Fjerne/åpne klopp i Nordstøldalen slik at fisk kan gå opp for å gyte.
1f	Kulivatn	<u>Båtopptrekk i Kulivatnet i ubrukelig tilstand</u>	<u>Fikse båtopptrekk</u>
Opplysningsvesenets Fond (v/ Skogkonsult AS), juli 2007			
2a	Finså	<u>Erosjon av elvekanten</u> Område langs elvestrekning ved prestegården er utsatt for erosjon / utrasing pga. skiftende vannføring i elva. Deler av vegen ovenfor elvekant er i faresonen og større deler av grunnen i aktuelt område har sprukket opp og er i ferd med å rase ut. Det menes at deler av erosjonen skyldes reguleringstiltaket.	<u>Plastring / annet erosjonsforebyggende tiltak av elvekanten og utbedring og sikring av driftsvegen</u>
Grunneiere på Hompland, udatert			
3a	Hemså		<u>Minste vannføring</u>
3b	Kulivatn		<u>Etablere båtopptrekk som er brukelig uansett vannstand</u>

3c	Kulivatn	<u>Nordstølbekken er fylt igjen ifm. etablering av "klopp"</u> Tidligere var dette en god gytebekk.	<u>Må gjenåpnes med kulvert</u>
3d	Kulivatn		<u>Rydding av sauevei langs Piggstølvatnet</u>
3e	Mjåvatn	<u>Usikker is</u> Stor vann gjennomstrømning i vannet gjør isen usikker, særlig i utløpsosen.	<u>Etablert vei må forlenges</u>
3f	Hemså		<u>Opprydding / rensk i bekkeinntak</u>
3g	Mjåvatn		<u>Sikring av utløp / innløp med permanent gjerde</u>
3h	Mjåvatn / Mjådalen		<u>Generell opprydding / oppussing i Mjådalen</u>
3i	Mjåvatn / Mjådalen		<u>Opprensning av nytt bekkeløp</u>
3j	Hemså	<u>Gjengroing fra Løyntjønn til Hemsås utløp i Sira</u> Dette syns å være et sterk økende problem. Tidligere badeplasser i Hemså kan nå ikke benyttes pga. gjengroing.	<u>Opprensning</u>
3k	Generelt		<u>Pålagt krav om utsetting av fisk må gjennomføres og dokumenteres</u>
3l	Generelt		<u>Alle tiltak skal / må utføres i nært samarbeid med grunneiere</u>
3m	Generelt	<u>Mulighet for utnyttelse av restfallet er sterkt redusert</u> Endrede forutsetninger med sterkere fokus på småkraftutbygging, har sterkt redusert de økonomiske forutsetningene for en separat utbygging.	<u>Ny vurdering av erstatning for fallrettigheter</u>
Vest-Agder fylkeskommune, 18.04.2007			
4a	Generelt	<u>Tap av kulturminner</u> Forholdet til vernebestemmelsene i kulturminneloven ble ikke avklart da konsesjonene opprinnelig ble gitt. Det er spesielt steinalderboplasser og jernutvinningsanlegg som opprinnelig lå i strandsonen som blir utvasket og ødelagt i regulerte vann med hyppige endringer av vannstanden. Metode og omfanget av registreringer har blitt diskutert av NVE, miljøverndepartementet og Riksantikvaren. For å vurdere behovet for arkeologiske registreringer trengs imidlertid beskrivelse av inngrep og kart over områdene.	<u>Krav om arkeologiske registreringer av områder som berøres av vilkårsrevisjonen, kulml. §§ 9 og 10</u>
Else Mydland (grunneier 29/1 Osen), mai 2007			
5a	Generelt		<u>Utsetting av fisk må opprettholdes som avtalt</u>
5b	Bjørnestad-vatnet		<u>Vannstanden bør ikke senkes mer enn 5 m</u>
5c	Bjørnestad-vatnet	<u>Vanskelig å bruke båt</u> Det burde vært mulig å kunne få båt ut i vannet og opp igjen selv om vannet er	

		senket. Garnfiske står stille i senkeperiodene.	
5d	Bjørnestad-vatnet	<u>Problemer med frostrøyk</u> Vinterkulden lager en slags frostrøyk i det åpne vannet og dette er til tider alvorlig tett. I Osen er det lite / ingen is.	
Nordgardane grendeutvalg, 13.04.2007			
6a	Bjødnestad-vatnet, Nespervann og Furevann	<u>Ulemper ifm. stor reguleringshøyde</u> Siden konsesjon for utbygging ble gitt, er samfunnet blitt radikalt endret. Begrepet miljøvern var nærmest ukjent den gang og konsekvenser av store reguleringer var lite påaktet i lokalsamfunnene. Det som gikk tapt ble ikke verdsatt i tilstrekkelig grad. Iht. konsesjonsvilkårene kan Bjørnestadvatn, Furevann, Kulivatn senkes 15 m, Nespervann 16 m og Lindvatn 20 m. Oftest har nedtappingen skjedd sommertid, og da er ulempene størst. Stor nedtapping av magasinet påvirker området negativt estetisk og under slike forhold er det ikke mulig å komme utpå med båt. Betydelige vannstandvariasjoner har forårsaket store skader som utrasing i veifundament samt utrasing i bekkeløp. <u>Kjøremønster på kraftverkene</u> Lange perioder med store overløp, både i Osen og over dammen i Nespervann, til tross god plass i Kulimagasinet. Konsesjonæren har neppe et optimalt kjøremønster på kraftverkene. <u>Nedtapping vs. reiseliv</u> Rund Bjørnestadvatn er det flere fastboende og flere fritidshus. Riksvei 42 går langs hele vannet. Fastboende og forbipasserende utgjør sterke allmenne interesser. Sirdal har reiseliv som en svært viktig næring. Nedtappet Bjørnestadvatn er ødeleggende for reiseliv i området. Dette gjelder også i noen grad for området Nespervann og Furevann.	<u>Nåværende reguleringsregime er ikke forenlig med dagens forhold og kan ikke aksepteres i framtiden</u> Bjørnestadvannet tillates regulert kun 3 m og LRV settes til 349,5 m o.h. Nespervann tillates regulert kun 3 m og LRV settes til 403,75 m o.h. Furevatn tillates regulert kun 3 m og LRV settes til 435 m o.h. Nedtapping skal så langt som mulig skje i vinterhalvåret. Konsesjonæren bekoster båtøpptrekk og/eller annen atkomst til vann(ene) for de som ønsker dette.
6b	Finså		<u>Det bygges et antall terskler på strekningen Osen – Feed</u>
6c	Finså		<u>For strekningen Osen – Feed kreves det minstevannføring i den tørre årstiden om sommeren</u>
6d	Bjørnestad-vatnet	<u>Frostrøyk vinterstid</u>	
6f	Generelt	<u>Mangelfull fiskekultivering</u> Det kjennes ikke til at det er satt ut fisk de siste to år.	<u>Konsesjonæren pålegges en aktiv fiskekultivering</u> Vilkårene for utsetting av fisk skjerpes i forhold til dagens praksis. Det skal i samråd med kommunen settes ut den mengde fisk som er omtalt i overskjønnet for Finsåreguleringen.
Kuliveien veilag, 23.03.2007			
7a	Generelt	<u>Mangelfull utsetting av yngel</u>	

		Konsesjonen er ikke fulgt opp mht. utsetting av fisk i Kulivatn.	
7b	Nespervatn		<u>I enden av Nespervatn må det ryddes opp</u>
7c	Kulivatn	<u>Vanskelig å bruke båt</u> I dag er det bratt og umulig å bruke.	<u>Det bør lages et båtøpptrekk i Kulivatnet</u> Det må sees på mulighet for å støpe/sprengte vei.
7d	Kulivatn	<u>Snuplass/Parkeringsplass er for liten</u> Ved stor trafikk er snuplassen/parkeringsplassen ved Kulivatnet for liten	<u>Veien bør utbedres slik at en lastebil kan snu</u>
Beitelaget, 06.02.2007			
8a	Hemså	<u>Gjengroing i Hemså</u>	<u>Opprensning</u>
8b	Hemså		<u>Rydding av vegetasjon</u>
8c	Finså		<u>Rydding av vegetasjon</u>
8d	Kulivatn	<u>Vanskelig å komme til med båt</u>	<u>Båtøpptrekk</u>
Grunneiere 29/1 og 29/3 Osen, 11.04.2011			
9a	Bjørnestad-vannet	<u>Problemer med bruk av båt</u> Utbyggingen har medført betydelig dårligere forhold for bruk av båt i Bjørnestadvannet. Magasinet kan reguleres 15 m, reguleringen vanskeliggjør adkomst og bruk av vannet slik som ønskelig og nødvendig. Vannet brukes aktivt til fiske, transport, vedlikehold av eiendom og annet.	<u>Båtøpptrekk eller evt. annen akseptabel adkomst til Bjørnestadvannets østre ende i Osen</u> Adkomsten må bekostes og drives av konsesjonæren og stilles fritt til disposisjon for de som er rettighetshavere i og ved Bjørnestadvannet.